

ODERUHI SO UVEDLI VOJNE CENE.

Prohibicionisti ribarijo v kalnem.

IZRABITI HOČEJO VOJNO STANJE ZA UVEDBO PROHIBICIJE.

WASHINGTON, D. C. — Demokratičnim kongresnikom je bil na strankinem zborovanju predložena resolucija, ki priporoča, da uvedejo prohibicijo v družinskih dravah za časa vojne. Prijatelji vojne, ki so očetje te resolucije, movirajo prohibicijo, da ostane več za prehranitev ljudstva, če pripravijo opojne pijače. Seveda to le pesek v oči. Ko je prišla resolucija na glasovanje, je zanjo glasovalo 87 kongresnikov, proti 60. Ta nepričakovana zmaga kaže, da je provokacija nemir, inoči demokratije, ki so nasprotiiki prohibicije, so zapustili zborovanje, preden je prišla resolucija na dnevni red. Nemir je tako arstet, da se je bilo bati, da se premeni v splošen izgređ.

Ko je bilo razburjenje splošno, Kitchin, vodja demokratov, uakni svoj program, kateremu je la prišlepljena tudi prohibicija in a to je bila sprejeta rezolucija, a se v tem oziru ne bodo oirala predloge, če jih ne predlaga redsednik.

Med kongresniki je nastala gorica, da uprava soglaš s prohibicijo. Nekateri člani v kabine in obrambnem svetu so za prohibicijo. Predsednik se naje vala, da ima moč prepovedati izelovanje opojnih pijač z motiva, da lahko Združene države useno nadaljujejo vojno. Prohibicija ne bo le okrepila vojakov, auak bo prihranila tudi na živilih.

Nasprotniki prohibicije so drugega mnenja in pravijo, da predednik nima pravice prepovedati delovanje opojnih pijač, če ni proglasen prek sod za Združeno države. Neresnica je tudi, da prohibicija okrepi armado. Če bi prohibicija res delala take čudeže, bi bile armade centralnih zavezničev strte. Naj slubejša armada med centralno-zavezniškimi je turška, kateri je največ popolnih abstinentov — vodopiveev.

Prohibicionisti trdijo, da ima kongres pravico uvesti splošno prohibicijo, mokerži pa izjavljajo, da je tak zakon celo v vojnem času protustaven.

Kako je prišlo do prohibicionist rezolucije na zborovanju demokratčnih kongresnikov? Demokratični kongresniki so se sedli, da izdelajo program za kongresno zasedanje. Naenkrat je postal kongresnik Decker iz Missoirija in je predlagal, da sprejmejo v program prohibicijo kot nujno potrebo v vojnem času. Nastala je vroča debata, na kar je Decker predlagal glasovanje. Ko so mokerži videli, da je predlog sprejet, jih je mnogo zapustilo dvorano.

Kitchin, vodja demokratčne večine, je spoznal, da je prohibicionistiška točka nevarna v programu, in umaknil je ves program. Predlagal je na to, da odsek podpira te predloge, ki so predlagani od predsednika. Predlog je bil sprejet in zmaga prohibicionistov se je za enkrat zopet spremenila v poraz.

Prohibicionisti seveda ne bodo mirovali. Prišli bodo z njihovimi predlogi zopet ob ugodni priliki na dan, in če le bodo mogli, vsilijo ameriškemu ljudstvu prohibicijo.

OTROK IN MATI UMORJENA.

Tampa, Fla. — Neki neznanec je umoril Mrs. W. F. Palmer in njeno šestmesečno dete na njenem domu, ki se nahaja blizu Ellenston, Fla. Kasneje je neki zamorec, ki se je peljal z avtomobilom, napadel 14letnega dekleta blizu Wilowee. Ohlasi menijo, da je isti zamorec izvršil oba zločina.

Boj za tiskovno svobodu v senatu.

SENATOR BORAH VODI BITKO PROTI CENZURI.

Washington, D. C. — V četrtek je trajala ves dan vroča debata v senatu. Na dnevnem redu je bila predloga o spijonaži, ki vsebuje tudi točko za cenzuro časopisja. Ko je prišla ura, da zaključijo zasedanje, razprava še ni bila končana.

Senator Thomas iz države Olorado je priporočil dodatek, ki bi odpravil ves odstavek iz predloge, ki ga amatrja senatorji za nagobnik časnikarjem.

Senator Borah iz države Idaho je vodil boj proti cenzuri. Govoril je prepričevalno in povdarjal je, da je odstavek v protislovju z ustavo in da ugroža svobodo govora in tiska. Svoboda tiska mora ostati nedotaknjena v demokratični deželi. Podpiral ga je senator Johnson iz Kalifornije, ki je slikal nevarnosti, ki jih prinaša cenzura. Njemu sta sledila senatorja Brandegee iz Connecticuta, Reed iz Missoirija in drugi, ki so navdušeni zagovarjali svobodo tiska.

Na drugi strani so bili senatorji Nelson iz Minnesote, Walsh iz Montane, Sterling iz South Dakota, Colt iz Rhode Island in Fall iz New Mexica, ki so za cenzuro.

„To je drugič, tako daleč kot sem jaz prišel na to,“ je rekel senator Borah, „da je bila predložena takšna zakonska predloga. Če slučajno čitate to odredbo, proučite, da je precej obsesna, ostra in megljena v njenih izrazih in nejasna je njena smisel. Nihče ne more vedeti, kakšne posledice prišede.“

Ko je v dneh državljsanske vojne, neki velik časnik, ki je še zdaj velik, kritiziral mr. Lincoln, kakor še nikdar ni bil kritiziran človek v javnem uradu, je Lincoln odgovoril, da je boljše, če uprava prenese nekaj boli in hudega, ki spremljajo tako delo, kakor da ljudstvo izgubi dobro, ki prihaja od popolnoma svobodnega časopisja.

Američani smo in soglašamo, da se ne opusti nič, kar prepreči informacije sovražniku. Nihče ne želi, da bi objavljali informacije svobodno. Ali slabo, ki prihaja od tega, se ne da primerjati s hudim, ki bi prišlo od tega, če omejimo svobodo časopisja.

Senator Hoke Smith iz Georgije je rekel: „Mislim, da nas patriotizem in želja, da podpiramo predsednika, ne vodita tako daleč, da pozabimo na pravice državljanov Združenih držav.“

Senator Nelson iz Minnesote je za cenzuro in njegov najmočnejši argument je bil sledeči: Žal mi je, da se več senatorjev ne spominja državljsanske vojne. Spominjam se dobro, kako so bile naše armade nadlegovane vsled objave raznih vesti. Namen te predloge ni preprečiti kritiko. Njen namen je preprečiti objave, ki se nanašajo na organizacijo armade in mornarice in gibanja na suhem in na morju.“

WASHINGTON, D. C. 20. aprila. — Boj proti cenzuri za časopisje je ustavil vse vojne predloge uprave, ki imajo priti pred kongres. Senatorji, ki so proti cenzuri, so se odločili, da ne odnehajo in se mora boj izvajevati do konca.

V KAKŠNI LUČI VIDI VOJNO GERARD!

Trenton, N. Y. — Gerard, bivši ameriški poslanec v Nemčiji, je govoril pred 10.000 ljudmi in med drugim je dejal to le:

„Huda in dalga vojna bo in vas bo kmalu pokličejo pod zastavo.“

Krompir po \$1.10 peka.

Kaj bo v jeseni?

Chicago, Ill. — Komaj je minilo nekaj dni, da je bilo proglašeno vojno stanje in že imamo prave vojne cene, ki bodo plezale še bolj navzgor, če kongres ne izroči vladi moči, da prevzame kontrolo nad življenjem. Do prihodnje žetve je še daleč in če ne ustavi jo spekulacije z živili in oderuhov ne primejo s trdo roko, bodo delavke gospodinjke kmalu primale le prazne sklade na mizo, ali pa spinačo iz kopriv in trave, ko toliko zraste, da jo bo mogoče žeti s srpom.

Krompir stane \$1.10 peka, jajca 40 centov tucat, bela feržolca 20 centov funt. Mnogi groceriji so pričeli prodajati omejeno mero, da se gospodinjke, ki imajo še kakšen groš, ne morejo založiti z jestvinami.

Mnogi ljudje, ki imajo denar in se niso brigali nikdar za trgovino, so pričeli kupovati živila na debelo, da z njimi spekulirajo in nagnejo cene kviško, da bo grožnja. Razmere so pričele postajati take kot ob začetku vojne v Evropi. Zategadelj ne prihajajo le delavci do zaključka, da je treba prijeti oderuhe, odpraviti spekulacijo z življenjem in da mora biti razdelitev živeža pod vladno kontrolo, marveč so tega mnenja tudi mnogi, ki lahko izhajajo v tej držini.

Professor P. G. Holden pravi: „Vlada naj prisili lastnike (živl), da prodajajo po nižji ceni, kot so kupili. Tako jih bo vlada nekaj naučila. Mnogo reform je treba zdaj uvesti, ki niso bile uvedene pred vojno.“

Vlada ne sme dovoliti tovarnarjem, ki izdelujejo posodo iz kosir in stekla, da poskočijo s ceno v tem času.

Moje sodelovanje pri vrtnarskem odboru mi je odkrilo, da imamo že sedaj v Chicago sto družin, ki stradajo. Mraz me trese, če mislim, kaj bo v jeseni. Neka poljska žena je včeraj prišla k meni z dojenčkom v naročju. Jokala je in povedala, da ima še pet malenčkov doma, jestvine pa le za dva dni.

To je ena slika iz tisočih! Ali v kratkem času se take slike pomnože na deset tisoč, sto tisoč itd., če vlada ne dobi moči, da lahko uže ljudske oderuhe.

Professor Holden vprašuje, kaj bo v jeseni, in da ga pretresa miraz, ko misli na to sliko, če ne najdejo odpmoči proti oderuštvi.

Na njegovo vprašanje bo odgovorila sestradano ljudstvo, če kongres ne da vladi moči, da lahko postopa z oderuhi tako, kot je treba ravnati z ljudmi, ki izrabljajo vojno, da napolnijo njih denarne malhe, ki ne poznajo dna.

REGULACIJA ZA CENE PRIDE KMALU.

Washington, D. C. — Poljedelski tajnik Houston želi, da kongres takoj vzame v pretres predlogo, ki določa, da se izroči predsedniku moč za nadzorovanje razdelitve živeža. Houston je svojo priporočilo izdelal in ga lahko predloži kongresu.

Predlogo predložita senator Gore in kongresnik Lever, ki sta predsednika senatnega in zborničnega odseka za poljedelstvo.

Tajnik Houston pravi, da so svetovalci svetovali predsedniku, da bi ne bilo pametno, če ustanove takoj komisijo, ki bi določevala cene.

VREME.

Danes oblačno in hladnejše; močni jugozapadni vetrovi se spreminjajo v severozapadne.

Solnčni vzhod ob 5:02 s. u.; solnčni zahod ob 6:36 p. m.

Odsluženi vojaki nadomestijo milicarje.

IMAJO BOLJ HLADNO KRI KOT MILICARJI.

New York, N. Y. — Dasi ravno vojaške oblasti še niso izdale ukazov, se širi po mestu govoric, da zbor topničarjev, ki ga ustanovljajo iz doslužnih vojakov, prevzame stražo, ki jo sedaj opravljajo milicarji pri raznih objektih v mestu.

Zbor topničarjev bo skoraj izključno sestavljen iz mož, ki so aktivno služili v armadi. Vsi so izvežbani in doslužni vojaki, navadno starejši kot povprečna starost milicarjev. Ti vojaki prevzamejo stražo.

Občinstvo sodi, da življenje meščanov ne bo v nevarnosti, če prevzamejo doslužni vojaki stražo. Doslužni vojaki so hladne krvi, dobro podučeni in izvežbani, kako se imajo obnašati napram osebam, ki se ne pokore njih poveljem. Star vojak ne seže takoj po orožju, ampak se posluži aretacije napram trmoglavemu civilistu. Za orožje prime le tedaj, če vidi, da je res njegovo življenje v nevarnosti, ali če se je civilist s hudobnim namenom približal zastraženemu objektu in skuša potem pobegniti, ko je odkrit.

V prvih dneh, ko so milicarji opravljali stražo v New Yorku in okolici, je bilo ubitih več meščanov, med njimi en deček in en starček.

Z ustanovitvijo in spopolnitvijo zbora doslužnih vojakov hite. K zboru se je prijavilo že nad 350 doslužnih vojakov in v par dneh bo zbor polnoštevilčen. V načrtu imajo, da zbor šteje 800 mož. Podpolkovnik John Ross Delafield je poveljnik zbora.

Zbor bo opremljen s strojnimi puškami, topovi proti letalom, ki bodo služili, če Nemci napadejo mesto z letali. Imel bo tudi močne žarkomete, da lahko ponoči preišče obnebe, če se mestu bližajo sovražni letalci.

Vsi meščani, ki so bili vznemirjeni vsled ubijanja civilistov, menijo, da bo življenje meščanov varno, ko doslužni in izvežbani vojaki prevzamejo stražo, ki znajo brzdati sebe.

Seveda ta odredba ne obudi v življenje dečka in starčka, ki sta bila ustreljena od straže, ali upati je, da ne bo vobodo ugroženo življenje mirnega meščana, ki se približa zastraženemu objektu, ker bodo na straži ljudje, ki ne sežejo takoj po puški.

Prostak Allen od 47 polka iz Brooklyna, ki je ustrelil 67letnega starčka na Governor Islandu, zdaj čaka, da pride pred vojni sod.

PODRAŽENJE PREMOKA.

Chicago, Ill. — Prebivalci Chicago bodo kmalu zopet dobili eno podraženje več — premoka. Kakor namigavajo lastniki premogokopov v Ohio, Pennsylvania, Indiana in Illinois, bodo podražili premog za 25 do 59 centov pri toni, ker so premogarjem povišali plačo. Seveda, zakaj bi sami „ubogi“ kapitalisti nosili te stroške, več ljudi lažje prenaša to breme, kot pa samo en par oseb.

Kakor poročajo, stane sedaj v Parizu ena tona premoga \$60.—. Kakor kaže, bomo takaj tudi mi kmalo tako srečni.

POSVETOVANJE ŽUPANOV.

Chicago, Ill. — Župan mesta Chicago je razposlal vsem županom države Illinois okrožnico, v kateri jih vabi, da se vdeležijo 27. aprila posvetovanja, na katerem se bodo posvetovali, kako bi se produkcija živeža zvišala, da bi se odpravili pomanjkanje, ki grozi revnejšim slojem.

SPLOŠNO SVARILLO.

Portland, Ore. — George A. White, adjutant-general oregonске milice, je izdal svarilo proti „patriotičnim grafitarjem.“

General pravi, da se takozvane patriotične družbe množijo kot goibe po dežju. Prin nekaterih je res najti patriotizem in hočejo pomagati stvari. Zategadelj pa zajdejo mnogi v mreže političnih fakirjev, grafitarjev in šarlatanov.

Prav dobri glasovi prihajajo iz Evrope.

REVOLTA V NEMČIJI IMA PRITI V ŠESTIH MESECIH.

Amsterdam, Holandska 20. aprila. — Telegraph poroča, da je v mnogih municijskih tovarnah v Nemčiji izbruhnila stavka. Od štrajka so prisadete tudi Kruppove tovarne.

London, 20. apr. — „Morning Post“ napoveduje revolucijo v Nemčiji in Avstriji v šestih mesecih. Bolgarska in Turčija sta na robu propada. Omenjeni list piše:

„Javno, tajnost je že, da se Nemčija in Avstrija, kakor tudi Bolgarska in Turčija, naglo bližajo militarističnemu in gospodarskemu izčrpanju. V Avstro-Ogrski je katastrofa že pred durmi in vsled tega se ni čuditi, da je vprašanje miru poglavitvo vprašanje v centralnih državah. V šestih mesecih, morda še prej prikipi sila do vrhunce in takrat bo lakota in iz nje porojena revolucija krčkone pometla z dinastijami Habsburgovcev in Hohencolrnov.“

Amsterdam, 20. apr. — Delavski položaj je danes manj akuten. Po vesteh iz Berlina je nemška vlada s obljubami premotila večino delavcev, da so se vrnili na delo. Vlada je obljubila več hrane delavcem, a najbolj je pa menda zalega grožnja vojnega ministrstva, da bo armada „intervinirala“, ako se bo nadaljevala agitacija za štrajk. Berlinski „Tagblatt“ poroča, da je bilo 300.000 delavcev na štrajku, toda mnogo se jih je že vrnilo na delo in drugi so obljubili, da se vrnejo kmalu.

Protivno temu pa poroča socialistični „Vorwaerts“ iz Berlina, da so delavei in delavke v „Deutsche Wafen und Munitions Fabriken“, v Berlinu, sklenili zadnjo sredo, da se ne vrnejo na delo, pač pa so poslali deputacijo k Bethmann Hollwegu. Deputacija ima prinesiti danes kancelarjev odgovor, od katerega zavisi, da li bo štrajk končan ali ne. Dalje piše ta list, da je bilo delo popolnoma ustavljeno v 300 municijskih tovarnah v ponedeljek in da je bilo samo med kovinarji 310.000 delavcev na štrajku. Iz tega poročila je razvidno, kako je lagalo vladno zasvojanje, ki je poročalo, da je samo 125.000 delavcev zastavkalo.

„Koelnische Gazette“ javlja o štrajku v Leipzigu in veliki delavski demonstraciji v Stotteritzu, Saksonsko, kjer so delavei kraljali po ulicah v protestu proti znižanju hrane.

Kodanj, 20. apr. — Socialistična organizacija v Kelmorajnu je sprejela resolucijo, v kateri pozivlja nemško vlado, da prekliče vse načrte aneksije in vzame inicijativo za mir.

AVSTRILSKI KABINET JE PADEL.

Kodanj, Danska, 20. apr. — „Vossische Zeitung“ poroča iz Berlina, da je vse avstrijsko ministstvo resigniralo.

SPLOŠNO SVARILLO.

Portland, Ore. — George A. White, adjutant-general oregonске milice, je izdal svarilo proti „patriotičnim grafitarjem.“

General pravi, da se takozvane patriotične družbe množijo kot goibe po dežju. Prin nekaterih je res najti patriotizem in hočejo pomagati stvari. Zategadelj pa zajdejo mnogi v mreže političnih fakirjev, grafitarjev in šarlatanov.

VELIKA BITKA SE NADALJUJE.

Pariz, 20. apr. — Silovito bojevanje na obeh strane reke Aisne se je nadaljevalo vsi zadnji noč, kakor poroča danes vojno ministstvo. Francozi so pridobili nove pozicije v okolici Lafauxa in na planoti Vaucelers. Istočno od Louvre so francoske čete okupirale več linij nemških zakopov. Sediti nemški protinapadi v Sampa-niji so bili odbiti z velikimi izgubami sovražnika.

London, 20. apr. — Dasi ravno je bilo prodiranje angleško-francoskih armad včeraj nekoliko počasneje, je kljub temu dobila nemška fronta nove inkurje. Od 9. aprila, odkar so pričeli Angliji s skupno ofenzivo na arriški fronti, so zavezniški ujeli blizu 36.000 Nemcev in vplenili petsto topov. Obenem so Nemci imeli v ubitih in ranjenih tako velike izgube, da je bil markal Hindenburg primoran vreči pol milijona rezervne armade na zapadno fronto. Prihitek zavezničkov okrog Lensa, St. Quentin in ob reki Aisne ni odnehal ne za minuto in Francozi počasi toda sigurno vrše svoje veliko, obsedajoče prodiranje naokrog trdnjave Laon, kamor vodijo strateške železnice. Vojni kritiki so mnenja, da so nepretrgani uspehi zavezničkov spravili nemško poveljništvo v konfuzijo.

Pariz, 20. apr. — Prodiranje Francozov v zadnjih štiriindvajsetih urah je opravilo v past veliko nemško garnizijo v Aizy, ki se nahaja pet milj južnozpadno od Laona in tvori najmočnejšo obrambno točko tega mesta od zapadne strani. Nemcem se je posrečilo obdržati Aizy, vsled česar je na tem mestu nastal lok, v katerega se zdaj zaganjajo francoske čete od treh strani. Čete generala Nivelleja so bile včeraj v ofenzivi od St. Quentin do Aubenive v Sampa-niji, kjer so pridobile kose ozemlja in odbile sovražne protinapade. Nemški generali so poglani svoje čete v gostih mahih v boj brez obzira na izgube, toda dobili niso ne ene pedi izgubljene zemlje; francoski topovi in strojne puške so mesarile napadale, da je bilo groza in medtem so naše čete konsolidirale vse okupirane pozicije severno in južno od Aisne ter v Sampa-niji.

Prejšno noč so nemške baterije, ki so stlačene okrog Laona, ljuto bombirale Aizy, Jouy in Lafaux. Nemci so si prizadevali na vse načine, da reokupirajo Fort DeConde, istočno od Craonne, ali vsi napadi so se razbili ob silnem ognju francoskih topov. Francozi zdaj napadajo nemške pozicije v Chemin de Damesu. V Sampa-niji so naše čete raztegnile svoje pozicije okrog Moronvillera in Auberive in prodre v zakope blizu reke Suippe. V tem okolišu so bili francoski topovi v akciji več ur, pripravljajoči tla za nove napade.

Nemški ujetniki priznavajo, da Dalje na 3. str. 1. kol.

Tisoči padajo v krvavi bitki na zapadni fronti.

Petrograd, Rusija, 20 aprila. — Admiral Kolčak, poveljnik brodogva v Črnem morju, je imenovan vrhovnim poveljnikom brodogva v Baltičkem morju.

Berlin, 20. aprila. — Uradno poročilo naznanja sasedanje Siegfriedove pozicije, ki je pričela 18. marca, je končala včeraj s ostavljenjem obrežja Aisne med Condejem in Soupirjem.

Na arriškem bojišču narašča o-genj s vsakim dnem. Dvojna bitka ob Aisni in v Sampa-nji se nadaljuje. Drugi poizkus francoskih čet v Sampa-niji, da proderejo skozi nemške postojanke, je bil odbit.

VELIKA BITKA SE NADALJUJE.

Pariz, 20. apr. — Silovito bojevanje na obeh strane reke Aisne se je nadaljevalo vsi zadnji noč, kakor poroča danes vojno ministstvo. Francozi so pridobili nove pozicije v okolici Lafauxa in na planoti Vaucelers. Istočno od Louvre so francoske čete okupirale več linij nemških zakopov. Sediti nemški protinapadi v Sampa-niji so bili odbiti z velikimi izgubami sovražnika.

London, 20. apr. — Dasi ravno je bilo prodiranje angleško-francoskih armad včeraj nekoliko počasneje, je kljub temu dobila nemška fronta nove inkurje. Od 9. aprila, odkar so pričeli Angliji s skupno ofenzivo na arriški fronti, so zavezniški ujeli blizu 36.000 Nemcev in vplenili petsto topov. Obenem so Nemci imeli v ubitih in ranjenih tako velike izgube, da je bil markal Hindenburg primoran vreči pol milijona rezervne armade na zapadno fronto. Prihitek zavezničkov okrog Lensa, St. Quentin in ob reki Aisne ni odnehal ne za minuto in Francozi počasi toda sigurno vrše svoje veliko, obsedajoče prodiranje naokrog trdnjave Laon, kamor vodijo strateške železnice. Vojni kritiki so mnenja, da so nepretrgani uspehi zavezničkov spravili nemško poveljništvo v konfuzijo.

Pariz, 20. apr. — Prodiranje Francozov v zadnjih štiriindvajsetih urah je opravilo v past veliko nemško garnizijo v Aizy, ki se nahaja pet milj južnozpadno od Laona in tvori najmočnejšo obrambno točko tega mesta od zapadne strani. Nemcem se je posrečilo obdržati Aizy, vsled česar je na tem mestu nastal lok, v katerega se zdaj zaganjajo francoske čete od treh strani. Čete generala Nivelleja so bile včeraj v ofenzivi od St. Quentin do Aubenive v Sampa-niji, kjer so pridobile kose ozemlja in odbile sovražne protinapade. Nemški generali so poglani svoje čete v gostih mahih v boj brez obzira na izgube, toda dobili niso ne ene pedi izgubljene zemlje; francoski topovi in strojne puške so mesarile napadale, da je bilo groza in medtem so naše čete konsolidirale vse okupirane pozicije severno in južno od Aisne ter v Sampa-niji.

Prejšno noč so nemške baterije, ki so stlačene okrog Laona, ljuto bombirale Aizy, Jouy in Lafaux. Nemci so si prizadevali na vse načine, da reokupirajo Fort DeConde, istočno od Craonne, ali vsi napadi so se razbili ob silnem ognju francoskih topov. Francozi zdaj napadajo nemške pozicije v Chemin de Damesu. V Sampa-niji so naše čete raztegnile svoje pozicije okrog Moronvillera in Auberive in prodre v zakope blizu reke Suippe. V tem okolišu so bili francoski topovi v akciji več ur, pripravljajoči tla za nove napade.

Nemški ujetniki priznavajo, da Dalje na 3. str. 1. kol.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Ishaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year, Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oglepaju n. pr. (Marca 31-17) poleg vsakega imena in na dno pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite je pravilno, da se vam ne ustavi list.

GRE ZA DEMOKRACIJO.

V kongresu razpravljajo o špijonski predlogi, ki ima poleg drugih določb, ki se nanašajo na špijonažo, tudi odstavek, ki se peča s cenzuro časnikov in v katerem so precej ostre določbe za časnikarje, ki izvrše prestopke po besedah, ki so zapisane v tem odstavku.

Ali se strinja ta odstavek z demokracijo? Ali soglašajo z izjavo predsednika, v kateri je svetoval, da kongres proglasi vojno stanje?

Predsednik je takrat jasno povedal, da nimamo spora z ljudstvom omenjene države, ampak z avtokratično vlado, ki je postala nevarnost za demokracijo vsega sveta. Predsednik je tudi dejal, da vojno stanje že obstoji in da je dolžnost, da vojna konča z zmago republike.

Po teh besedah je sodil vsak državljani, da je republika vstopila v vojno, da brani svojo demokracijo in demokracijo vsega sveta in da z zmago ustvari razmere, da je vsem civiliziranim narodom ugajena pot v demokracijo. Pasti mora vlada pesti ljudi, ki vsiljujejo narodom svojo voljo. In dokler se to ne zgodi, je ugrožen mir, je v nevarnosti demokracija.

In če smo šli v vojno radi demokracije, če smo prišli za orožje, da ohranimo sebi demokracijo in jo priborimo drugim narodom, potem ne smemo že prve dni v vojni odstopiti od svojih pravic, ki so glavna obramba demokracije.

Priznamo, da so v deželi špijoni, da se mogoče tudi nahajajo fanatiki, ki so zmožni izvršiti blazno dejanje, kakega so zmožni izvršiti le ljudje, katerim je fanatizem zmešal pamet. Ali vse to ne opraviči nas, da po mandramo demokracijo v svoji deželi.

V državi New York je bil sprejet zakon, ki pravi, da je vsakdo izvršil kaznjivo prestopke, ki kritizirajo predsednika. Druge države mogoče slede državi New York in sprejmejo v tem oziru še ostrejša postava. Kongres razpravlja o predlogi, ki ima ostre določbe za časnike, ki bi ljudstvu povedali stvar tako, kakršna je.

Nikakor ne moremo verjeti, da odpravimo prusjaštvo, če ga sami uvedemo zase, da uničimo avtokracijo v Evropi, če jo sami priznamo zase kot potrebno zlo.

Oglejmo si zgodovino svojih zaveznikov Angležev in Francozov, odkar je izbruhnila vojna. Tam je bila v začetku tudi uvedena cenzura, ker so mogoče mislili, da je cenzura potrebna za zmago. Kmalu so naši zavezniki spoznali svojo zmoto. Cenzura ni ostala le na papirju, ampak kritizirali in odstavili so ljudi, ki so zavzemali odgovorna mesta v vladi, armadi in mornarici. In kritika je bila potrebna, da je padel ruski carizem. Ako bi ne bilo kritike, bi ruski car še danes sedel trdno z njegovo birokracijo v sedlu.

In če pogledamo svojo republiko, se prepričamo, da so vsi javni uradniki izvoljeni, od najnižjega do najvišjega. Ljudstvo jih je izvolilo, ljudstvo jih je posadilo na mesta, ki jih zavzemajo, in zategalej so za svoje delo odgovorni ljudstvu. Bila bi največja krivica, bil bi udarec v obraz demokraciji, če ljudstvu vzamejo pravico do kritike tistih, ki jih je izvolilo, če državljanom celo groze z ječo in denarno globo, ker ne odobre vsega, kar smatrajo uradniki za dobro.

Lloyd George, angleški ministrski predsednik, je govoril po proglasitvi vojnega stanja svarilne besede ameriški republik. Ne delajte napak, ki so jih delali alijanci v začetku vojne, da vojna konča z uspehom. In Lloyd George ima skušnje in ve, zakaj svari ameriško republiko pred zmotami, ki se najraje pojavijo v začetku vojne.

In med največje začetne zmote spada cenzura časopisja. Kadar bo uvedena cenzura, ne bo ljudstvo verjelo besede v vesteh, ki jih prinesejo časniki, pa naj nosijo uradni ali neuradni značaj. Ljudstvo bo dejalo, tako pišejo, kot ukazuje cenzura, vse je zlagano. Če v ljudstvu prične vstajati dvom o poročilih, ki jih objavljajo časniki, se kmalu porodi nezaupnost, ki se nikdar ni rodila kaj dobrega.

Pa ne samo to! Če pride cenzura za časnike, če je vsakdo izvršil kaznjivo dejanje, ki po svojem najboljšem prepričanju kritizira osebe, ki so na krmilu vlade, potem je to začetek konca demokracije, ustoličenje nevarne avtokracije, ki je mogoče še bolj nevarna kot ona, ki jo hočemo uničiti.

Če hočemo, da zmaga demokracija, potem jo moramo najprvo skrbno čuvati v svoji deželi, da ne izgubimo koščka od nje. To je dolžnost vsakega državljana, ohranimo demokracijo in ji priborimo zmago drugje, kjer narodi trpe pod železno peto avtokracije.

Galileo Galilei.

Pred Kopernikom niso ljudje skoro nič vedeli o svetovnih telesih. O zvezdah so ljudje samo toliko vedeli, da jih je Bog ustvaril, da se lepo svetijo in da nimajo drugega namena, kot ljudem določiti njih usodo. Trdno so bili prepričani, da se sonce vrti okoli zemlje.

Tedaj je Kopernik razjasnil položaj svetovnih teles. Njegovo delo je ravno ob njegovi smrti izšlo. 36 let je delal in ni se upal prej povedati, o čemer je bil trdno prepričan, kot šele na smrtni postelji. Ako bi prej izdal svoje delo, bi ga katoliška cerkev gotovo preganjala, in ona je imela v tistem času vso moč. Kopernikovo delo je izšlo 24. maja 1543.

V svoji knjigi natančno dokazuje, da se zemlja vrti okoli sonca. Ovrgele je trditve, katere se je ravno katoliška cerkev držala kot klop telesa, Kopernikova izjava je vsa prejšnja dela starih učenjakov, kakor n. pr. Pitagoras, ovrgele. Vsi učenjaki so trdili, v prvi vrsti cerkev, da je zemlja nekakšna plošča, katere leži v vse-mirju, nad njo je nebo, na katerem so zvezde pritrjene. Še Kopernik sam se je ustrašil te svoje izjave in dolgo časa ni mogel verjeti sam sebi. Toda ko je pa le naprej proučeval, se je trdno prepričal o tem, da je le resnica. Sicer on ni natančno napisal in razjasnil. Toda dal je povod drugim velikim mislecem, da so se začeli zanimati za stvar, katero je on začel razkrivati. Tako na primer je Kepler Kopernikovo delo dokončal. Giordano Bruno se je še bolj zanimal za Kopernikovo delo in je dolgo časa razmišljal, proučeval in trdil, da ga je mogoče katoliške inkvizicije dosegla, katera ga je radi "krivoverskih" nauk obsodila v smrt na grmadi.

Že so razni cerkveni prvaki mislili, da so zatrli ta nauk. Tedaj se je pa pojavil učenjak, kateri je dobrodu pošalil strmečemu svetu vesoljstvo.

Galileo Galilei je bil rojen — dan se ne da natančno določiti, pravijo, da na isti dan, kot je Michelangelo umrl — 18. februarja 1564 v Pisi, obmorskem morju v gornji Italiji ob Ligurijem morju. Oče njegov je bil trgovec s suknom in je bil tudi zelo nadarjen muzikant. Ker je bil oče reven ga ni mogel pošiljati dosti v šolo. Ko so se njegovi stariši prebitali v Firence, je mladi Galilei še vedno hodil v Pizo v šolo. Študiral je matematiko. Že kot mladenič je izdal nekaj svojih spisov, v katerih se kaže, da se je osvobodil aristotelovega-klerikalnega svetovnega naziranja. Kmalu se je začel zanimati za Kopernikove spise. Izpopolnil je njegov dalnograd. Odkril je Jupitra in njegove lune, in sončne pege. Nobenega dvoma ni imel več.

V svojo največjo nesrečo je zapustil republiko beneško, in šel v Firence, kjer je vzprejel mesto dvornega matematika. Vsi prvaki te republike so bili najbolj zagrizeni jezuiti. Ti so ga v ljub njegovi vsaki službi zategel preganjali, ko so zvedeli s kakšnimi nauki se peča. V nekem pismu svojem toži, da bi prepračil te jezuite o svoji teoriji: "Ali ne bilo bi zadosti, ko bi zvezde same prišle na zemljo in dokazale to, kar on uči." Kolikor bolj se je uglasljal v Kopernikove nauke in jih izpopolnjeval, tem več sovražnikov je imel. Demoneiral so ga na papežsko sodišče. Sodniška obravnava se je začela 19. februarja 1616, čer so obravnavali edino dva stavka:

"Sonce je središče sveta in radi tega nepremičen z ozirom na krajevno predikacijo."

"Zemlja ni središče sveta in ni nepremična. Premika se kot telo samo zase vedno."

Že te dva stavka sama kažeta, da inkvizicijski teologi niso imeli niti najmanjšega pojma o Ko-

pničevem nauku. Radi tega ni nobeno čudo, da so potrebovali samo 5 dni, da so končali razpravo o tem nauku. 24. februarja so prvi stavek proglasili za neutnega in upornega, ravno tako tudi drugega. 26. februarja se je Galilei moral javiti v palači kardinala Belarmina, kjer so mu prebrali izdih ohranave. Galilei je prostodušno izjavil, da se podvrže razsodbi. 3. marea je bil potem objavljen eni dekret, s katerim so bili vsi Kopernikovi spisi prepovedani. Določni dekret se je takole glasil:

"Ker je sveta kongregacija zvedela, da so oni pregrešni svetemu pismu nasprotujoči spisi in nauki, kateri uče, da se zemlja premika in ne sonce, po prizadevanju Nikolaja KKopernika in Didaca Astunice med ljudstvom zelo razširjeni, je sveta kongregacija sklenila, da se ti nauki v kvar resnice svete katoliške vere ne razširjajo, da se vse imenovane knjige suspendirajo za toliko časa, dokler se ne izboljšajo. In vse druge knjige, katere enako učejo, so ravno tako z dekretom proklete in prepovedane, jih razširjati in citirati."

Dogodki tega prvega procesa so v nekaterih točkah nejasni. Ne ve se ali je bil Galilei kaj kaznovan ali nič, in sploh kaka je bila obsodba glede njega. Nekateri učenjaki so menja, da je bil mučen, drugi zopet da ni bil, ampak da so mu samo grozili. Bolj gotovo bo de prvo.

Vendar se Galilei ni podal, da ne bi še dalje delal. L. 1632 je izšla njegova klasična knjiga "Dialog". V tej knjigi razpravlja o obeh svetovnih delih, o soncu in zemlji. Po Platonovem načinu se v tej knjigi zabavajo zastopniki treh ameri o velikem svetovnem vprašanju.

Celo delo se vidi, kakor da bi Galilei hotel pobiti Kopernikove nauke. Že predgovor sam napravi tak vtis na čitatelja, kateri se začne z besedami:

"V zadnjih letih je izšel v Rimu zdravilen edikt, kateri naj bi nevarne sitnosti sedanosti odpravil, da bi naziranja o premikanju zemlje izginila. Toda kljub tej maski je jasno dokazano, da je Galilei izdal to knjigo samo s tem namenom, da bi nasprotoval inkviziciji in na ta način dokazal resničnost Kopernikovih nauk. V neki osebi, katere nastopa v njegovem delu, je brezdvomno nam. Papeštvo je vseno izpoznalo revolucionarno predznost tega nauka. Vpogled v ta del je odločno nasprotoval onemu dekretu, s katerim je sveta kongregacija prepovedala in prokleta Kopernikove nauke. Galilei je bil sedaj podvržen raznim mučnim tpraševanjem. In skoro gotovo je bil pri teh obravnavah trpinčen, akoravno ni jasno dokazano, ker je zgodovina tega časa jako pomanjkljiva. 22. junija je bila razsodba razglašena in Galilei je moral preklcati vsa "uporna" naziranja Po dokončanem zapriganju je Galilei rekel: "In vendar se premika," (zemlja namreč). Akoravno je bil Galilei že starček takrat, 70 let star, bi se cerkev prav nič ne ozirala na to, ako ne bi preklcal vsa. "Dialog" je bil cerkveno prepovedan in ta prepoved je bila šele 1822 preklcana.

Galilei je še živel do 8. januarja 1642. Proti koncu svojega življenja je popolnoma oslepel. Malo pred smrtjo je vstvaril zopet en svojih znamenitih del "Discorsi," ki je bilo l. 1683 tiskano na Nizozemskem.

Kje je njegov grob, ne vedo povedati.

Plesnivo žito najbolj popravi, ako ga dobro posušite. Solčni žarki ga napravijo neškodljivim in kolikor toliko užitnim.

Kdor šivalni stroj rabi zelo malo, naj ga maže s petrolejem. Pri vedni uporabi pa je zelo priporočljivo in koristno rabiti koščeno olje.

DOPISI.

Walsenburg, Colo. — Že precej časa je minulo, kar sem zadnji dopis poslal. Gotovo marsikateri izmed rojakov misli, da sem jo porobil sedaj na spomlad v večna lovišča. Toda tega potovanja še ne nameravam nastopiti, akoravno bi bilo v sedanjih razmerah najbolje. Da pa ne bojo cenjeni rojaki in rojakinje kaj takega mislili, hočem poslati ta moj dopis med širni svet.

Da pa ne bode kateri izmed cenjenih rojakov ugihal kaj bodem napisal mu precej povem, da kaj posebnega ne bodem, ker mi pero nič gladko ne teče po papirju, zakaj ne, tega sam ne morem "pogrunitati". — Naj pojasnim nekoliko tukajšnje delavske razmere. V zadnjem času, so začeli premogovori v južni Coloradi obratovati vsi s polno paro. Seveda dela dosti, zaslužka malo. Nekateri družbe so nam povišali plačo za 5 odstotkov, toda da bi sami še kaj profita imeli od našega povišanja, so povišali tudi cene pri življenjskih potrebščinah za 50%, tako da smo mi ubogi delavci vedno na slabšem. Ako napravljam vsaki mesec bilanco vedno pridem do zaključka, da mi preostaja — 0. Ne vem kaj je vzrok, temu. Mogoče delavska prosperita. Ne vem, kedaj bodo nam delavecem zasijali boljši časi. Menda nikoli, ako se bodo razmere vedno sukale kot se sedaj.

Frank Blatnik.

Opomba ured. Drugi del Vašega dopisa smo morali izpustiti, ker je ta zadeva na splošnem glasovanju. Med tem časom pa preneha debatanje. Mi smo tudi ravno takega mnenja kot Vi.

Popasia, Wyo. — Nemila smrt je pobrala starišem, Antonu in Franciški Kaučič edinega sinčka Tončka, v starosti 11 mesecev.

Deček je bolehal samo 4 dni, nark je umrl dne 11. aprila. Mlado življenje je uničila pljučnica. Pogreb se je vršil po katoliškem obredu dne 12. aprila ob šestih zvečer na pokopališče v bližnjem Hudsonu.

Lahka mu grda, starišem pa naše iskreno sožalje.

John Jerin.

Širom Amerike.

ZAMORSKI KAZNENEC UBIT V JEČI.

Trenton New Jersey. — Pred preiskovalno jetniško komisijo države New Jersey je bil odkrit dogodek, ki pove, kako brutalno ravnaajo s kaznenci v ječi in na kakšen surov način so topli in davili zamorskega kaznenca James Williamsona do smrti.

George W. Lowe, čuvaj, se je potuhnil, da spi, med tem so drugi kaznenci pretepali Williamsona s svinčeni cevni in napestnicami.

Kaznence James Lawrence je pričal: "Williamson je bil, kar jaz imenujem niger. Videl sem sedem ali osemkrat, da so ga tepli. Pretepali so ga čuvaj George W. Lowe, eden ali še dva druga. Nekoga dne je dejal Lowe kaznencem, da naj dobro pretepejo Williamsona. Prihodnji dan v soboto so se oborožili s kosi plinskih cevi in napestnicami in so mu jih naložili. V tem času je bil čuvaj Lowe koneem hodnika in se je potuhnil, da spi. Pogledal sem v Williamsonovo celico. Branil se je, po njem je pa udrihala tolpa. Bil je velik ropot in topli so ga okoli 20 minut. Ko sem šel zopet pogledat in so prišli nekateri krvavi iz celice, sem videl, da je Williamson ležal na tleh z glavo proti stranišču. Njegov jezik je bil zatečen kot dve roki, izgledil je, kot da so ga davili. Prišel sem do zaključka, da je mrtev.

Lowe je dejal, da naj pazimo, kaj komu povemo. Če se vsi združimo in povemo lepo povest, ne bo sitnosti. Drugo jutro je prišel čuvaj James Haney in pogledal je v Williamsonovo celico. Ko je videl kri in kaj se je zgodilo, ga je proglasil mrtvim.

Ko je prišel dr. Crane po hodniku je 25 kaznencev hkratu zakričalo, da je bil Williamson umorjen.

Jetničar Mulhern je kaznencem priporočil, naj govore resnice in jim obljubil, da jih brani pred vsakim nasiljem.

Mnogi so odgovorili, da jih nihče ne more braniti pred nasiljem.

Mihail Leo, neki italijanski kaznence, ki je obsojen na 20 let je, če, je izpovedal, da so tatvine, ropi in tihotapstvo na dnevnem redu v ječi.

Kaj store s čuvaji, ki trpinčijo najbolj nesrečne ljudi?

ŽIVLJENSKE POTREBŠČINE.

Chicago, Ill. — V zadnjih treh dneh nakupujejo gospodinje bolj situiranih družin velike množice grocerijskega blaga, posebno veliko sladkorja, moke, mila in konserviranega blaga, v taki obliki meri, da so se nekateri trgovci naravnost uprli v takih količinah prodajati, ker najbrže ne bodo mogli več v zadosti množini posebe dobiti blaga. Zvezna vlada bode najbrže naložila na kavo in čaj poseben davek, radi tega kupujejo ljudje tudi kavo in čaj.

Neka gospodinja je naročila v prodajalni 10 funtov čaja po 60c. Neka druga 16 dnevot konservirane juhe. Izjavila je, da ne mara stradati. — Nakupovanje v tako velikih količinah zvišuje cene, kar je samoumevno, ker nekateri plačajo vsako ceno, samo da dobi jo, kar žele, ker imajo dovolj denarja. Revnejši sloji naj pa trpe pomanjkanje, ker jim gnozne razmere ne dopuščajo, nabaviti si življenjskih potrebščin v večji množini. Moka se je že sedaj v desetih dneh podražila od \$11.— do \$15.— torej v desetih dneh za štiri dolarje pri sodu. Sladkor se prodaja v prodajalnah po deset centov funt, paradižnike, ki so bili preje po deset centov škatlija, atanejo sedaj 15 in 18 centov. Beli fižol, kateri se je prej prodal po 9 centov funt, atane sedaj 20 centov.

Špekulanti z življenjskimi potrebščinami so že sedaj na delu, in so že vse pridelke pokupili od farmerjev in za 100 odstotkov dražje plačali kot lansko leto. Tako na primer so pokupili paradižnike ki se niso vsajeni, ravno tako beli fižol. Ti špekulantje so največji sovražniki dežele.

DEČEK JE OBSTRELIL SVOJE TOVARIŠA.

Chicago, Ill. — Ker stariši ne shranijo orožja, se je zopet pri meril žalosten slučaj, da je tovariš ustrelil svojega tovariša pri igri.

Devet let stari Alvida Cimeley, 749 N. Cleero Ave., je našel samokres svojega očeta. Mudil se je pri njem njegov prijatelj James Patten. Ko je imel samokres v roki, sta se domenila, da igraata "vojsko". Alvida Cimeley je meril na svojega tovariša, ker ni vedel da je samokres nabit. Črez nekaj časa izproži, in njegov tovariš pada mrtev na tla. Ustreljeni deček je bil 10 let star in njegovi stariši stanujejo na 743 N. Cleero Ave. Zopet žalosten slučaj radi nemarnosti starišev, ker ne shranijo dovolj varno svojega orožja. Pozivlja se vse slovenske stariše, kateri imate kakšno orožje, shranite ga v tak kraj, da ne bo mogli priti otroci do njega, ker se je dogodilo velika takih slučajev, da so otroci ustrelili svoje tovariše pri igri.

STRAŠEN DOŽIVLJAJ NA MORJU.

Baltimore, N. J. — Norveški parnik je semkaj pripeljal kapitana Brathleya in dva moža s škune "Anittina." Njih telo je pokrito z morskjo soljo in zdravniki domijo, da okrevajo.

Škuna je okoli prvega marea odphula iz Brunswicka, Ga., na Angleško. Na oceanu je izbruhnil ogenj na škuni in moštvo je bilo prisiljeno se rešiti v čolne. En čoln se je prekuenil in zgubil so pitno vodo in živež. V čolnu so bili 15 dni na morju, dokler jih ni rešil parnik. Pet tovarišev je umrlo od žeje in lakote. Pili so deževnico, ki so jo ulovili v čoln, za hrano so jim pa služile leteče ribe, od katerih je semintje katere padla v čoln. Povžili so jo sirovo.

NOVE VERSTE SLEPARIJA.

North Manchester, Ind. — Neznanec je vprsal na delo pri Aeme Grain Company. Delal je par dni in ukradel nakazilni listič, na katerem je ponaredil podpis uradnika pri tehniku. S tem lističem je šel k ravnatelju J. B. Wightu, ki mu je napravil ček za \$336.86, ki ga je tuje takoj izmenjal. Nekaj ur kasneje so odkrili sleparijo, a o tujcu ni bilo daha ne sluha.

na evropskem
bojišču.

(Navedeno je prva stran)

zervna armada 240.000
ro je Hindenburg vrge
sko bojišče, namenjena
fronto. Pravi jo tudi, da
izgube demoralizirale
re me se je zjasnilo, kar
liko za zračne polete in
spopade med avijatikami.

oročilo.

via London, 20. apr. —
no od Arrasa narašča
sovranih baterij. Ar-
boji v okoliših Craonne
raj veliko ljutejši. Fran-
padli ob kanalu Aisne-
najhujši napad so v pri-
rimont, ki se pa ni obne
protinapad v Sampaniji
plačil za izgube, ki smo
severozapadno od Au-
tojevanjem v tem okoli-
nadalejevalo pozno v noč
je podvojilo vsled po-
sovranih sil. Gozdna
blizu Ville-Aux-Bois je
na nas nevdružna in zato
naknili v ozadje. Fran-
nad blizu Braye-En-Lan-
obnesel, ali vsi pozme-
ki so naperjeni proti
Damesu, so bili brez u-

20. apr. — Berlinski
soische Zeitung" ima
pod peresa stotnika Sal-
vojnega poročevalca, ka-
med drugim: "Dokler
niki nadkriljujejo v bo-
rijahu, toliko časa velja
a Hindenburga edino
sredstvo, da se naglo
z frontnih linij. Proti
v materialu ne pomaga
ništvo."

a fronta.

20. apr. — Vsi sovražni
ti so bili izvršeni 17. t.
eni artilerijski prepara-
liju Staravine, so bili ta-
na vsi erti. Napad na
e pozicije, ki se je začel
al, je bil preprečen po
nu. Dalje je sovražnik
ardiral postojanke pri
na Crveni Steni in mi-
gno odgovarjali z bom-
ni sovranih baterij, ki
akeji blizu Gorice. Po-
nam je, da smo poglani
za Moskopole in uje-
Avstrije. 18. t. m. je
sovrani napad blizu je-
siloviti topniški prepa-
bražnik napadel nekatere
beje v obližju Crvene
s mojih bili okupirali
sece, in posrečilo se mu
iti nekaj tal. Bitka se
i. Sovražna artilerija je
tudi v okolici Majadaga
Vardarja.

a fronta.

20. apr. — Naši težki to-
lini Lagarina so užgali
postajo v Calianu. Vi-
lo velik požar, ki ga je
širil. Na primorski fron-
včerajšnje bojevanje o-
okolis Gorice. Na Kra-
njski italijanski oddelki
pčni temi v avstrijsko po-
Kostanjeve. Pozicija
kupirana in vrhutega
li nekaj Avstrije in
strelivo. Naši letalci so
rali avstrijska oporišča v
b. Dornbergu, Rajhen-
Komnu. Vsi eroplani so
brez neizgode.

a fronta.

20. apr. — Na vsi
rumunski fronti se vrše
spopadi med oglednimi

KA REVOLTA V BRA-
ZILJI.

Aires, 20. apr. — Iz
des, Urugvaj, poročajo,
uprle velike nemške na-
treh braziljskih državah
de, Parana in Santa Ca-
Nemško prebivalstvo v
vah se čeni na pol milijona
sti se glase, da so se Nem-
li in uprli oblastem.
ka vlada je poslala moč-
Porto Alegre in republi-
vraj tudi poslala vojaštvo
e. Nemci so tudi poskušali
z dinamitom železniški
i Santa Mariji.

eunero, 20. apr. — Danes

o uradno, da je bilo v kr-
spopadu med braziljskim
in nemškimi prebivalci
ekaj oseb. Iz nekega nem-

škega hotela so padli strelci v voz
poušne železnice, ki je prišel mi-
mo in več oseb je bilo ranjenih. Ta
čin je razsrdil ljudstvo in izbruh-
nili so svezli izgradi napram nem-
škim naseljenecem. Večje število
Nemcev je bilo aretiranih.

Washington, D. C., 20. apr. —
Vlada v Nikaragvi se je večeraj
uradno izrekla, da podpira Zdru-
žene države v vojni napram Nem-
čiji.

ANGLEŠKI PARLAMENT V
TAJNI SEJI ZARADI
GRŠKE.

London, 20. apr. — Bonar Law
je večeraj obvestil spodnjo zborni-
co, da se je vlada odločila za taj-
no sejo parlamenta. Med drugi-
mi rečmi se bo na tajni seji raz-
pravljalo tudi o položaju na Gr-
škem.

Danes je "Ameriški dan" na
Angleškem. Vsa Anglija praznu-
je vstop Združenih držav v vojno.
Ves London je zavil v ameriške
zastave in ogromne množice na
ulicah imajo zastavice v gumbni-
cah. Tudi na palači parlamenta
vihra ameriška zastava, kar je pr-
vič v zgodovini Anglije.

PRVI AMERIČAN JE PADEL.

Pariz, 20. apr. — Mnogo Ameri-
čanov je že izgubilo svoje življe-
nje v sedanji vojni, mnogo takih,
katerih imena ne bodo nikdar zna-
na, toda prvi Američan, ki je pa-
del "oficijelno" pod ameriško
zastavo, je Edmond C. Gennet, a-
meriški avijatik, kateri je bil v
sredo na zračnem poletu na za-
padni fronti. Gennet je bil do-
bro znan vsled svoje drznosti na
poletih in parkrat se je tudi pro-
slavil v spopadu z Nemci. Doma
je bil iz Ossinga, N. Y.

GOVORICE O NEMŠKI OFEN-
ZIVI PROTI RUSIJI.

Washington, 20. apr. — Poroči-
la iz Petrograda zopet omenjajo,
da možnost nemške ofenzive pri
Rigi ni na morju, ki bi imela Pe-
trograd za svoj cilj, še ni odsta-
njena. Ruski vojni minister Guč-
kov je — kakor javljajo — javno
svaril Rusijo, da uspešna reorga-
nizacija armade je prva in neob-
hodna potreba, uko se hoče de-
la efektivno postaviti v bran even-
tuelnemu napadu zahajnega so-
vrznika.

KAJ BO STORIL HINDEN-
BURG.

London, 20. apr. — Spričo an-
gleško-francoske ofenzive, ki je
vsekakor prišla prej, kakor so se
načeli v Berlinu, je po mnenju
tukajšnjih vojnihih kritikov prišel
trenutek, ko se ima približati od-
ločilni konflikt, v katerega bodo
ententni in centralni zavezniki vr-
gli vse svoje moči. Sedanja of-
enziva na zapadni fronti se sma-
tra le predvečer titanskega boja,
ki se ima razviti iz prišlejših o-
peracij.

Čas je prišel, ko mora maršal
Hindenburg vreči karte na mizo
in pokazati, da li se blufa ali je še
v stanu spraviiti svoje armade v
efektivno ofenzivo. Major Mo-
raht in grof Reventlov, znana
Hindenburgova trobila, dokazuje-
ta s svojimi apeli na ljudstvo, da
se je pojavilo v Nemčiji nekaj
kot bojazen in skrb glede na mi-
litaristično situacijo.

Publiciranje dnevne liste ladij,
ki jih potapljaajo submarinke, ne
more več odavati porazov, ki jih
imajo Nemci na suhem in ljudst-
va se je polotil nemir in dvom v
zajamčeno zmago. Hindenburg-
gove čete se brez malega nepresta-
no umikajo že dva meseca. Do-
godki na zapadnem bojišču zad-
njih dni kažejo, da je narobe
z nemškimi poveljniki, ki so bili
vedno tako natančni in previdni
— izvzemši, če presojamo pone-
srečeno kampanjo za Verdun.
Hindenburgova taktika je bila že
več kot leto dni, da se je izogibal
napadov in masnih formacij ali
v gostih masah, kajti taki napadi
so navadno prineeli silne izgube na
vojaštvu. Nemški protinapadi te-
dajni zopet poslušajo stare tak-
tike, in sicer v očitni konfu-
ziji, kakor da ne vedo, kaj dela-
jo. Po cele divizije rezervnih čet
so vrgli v najhujši ogenj brez ob-
zira, če se te divizije še kdaj po-
vrnejo iz ognja ali ne.

Od zadnjega pondeljka so na ta
način zmatali osemnajst svežih di-
vizij pod žrela francoskih topov,
ki so jih razmravili na kose.

Ena cela divizija se je zagnala ne-
varnost v omrežje boječe žice —
svoje lastno omrežje — od ko-
der ni mogla naprej in posledica
je bila, da je dvajset tisoč mož ob-
ležalo mrtvih in ranjenih, kolikor
jih niso ujeli Francozi. Dve drugi
diviziji, ki sta planili v brezuspe-
šnem protinapadu pri Juivecourt,
sta doživeli enako usodo.

Iz tega sledi, da je nemško po-
veljništvo "izgubilo glavo". Drugi
pojav, ki ni nič manj značil-
len, pa je, da se v nemških četah
krha stara in železna disciplina.
Ujetniki odprto priznavajo, da ni-
majo nobenega veselja več do bo-
ja. Predlansko spomlad so jim
častniki odlojubili, da bo koonce
vojne v jeseni, ko je prišla jesen,
so rekli, da pride odločilna zmaga
na spomlad — in tako dalje že
tretje leto, a vojne ne samo na
ni konec, temveč je še Amerika
prišla, ki jo bo gotovo podaljšala.
Visek nezadovoljnosti je pa prišel
zdaj, ko je nemška vojna uprava
znižala količino hrane v armadi.
Vojak, ki je dobil pol hleba kru-
ha, dobi po 15. aprilu le tretjino
hleba. In to je prišlo po umakni-
tvi iz somškega bojišča, po porazu
pri Arrasu in po vstopu Amerike
v vojno! Kdo bi še upal na bolj-
še. Nemški ujetniki so naravnost
veseli, da so ujeti, ker zdaj je ko-
nec boja za nje. Na drugi strani
pa priznavajo, da so jih Angleži
in Francozi po dveh letih preko-
sili v artilerijo in municijo. Na-
ravnost govore, da take kanonade
in takšnega ognjenega tornada,
ki so ga vzpizorili Francozi v pon-
deljek in torek v Sampaniji, niso
še nikdar doživeli, niti ga ni do-
živela nobena armada na svetu.
Ogenj je Nemce kar omamil da
niso bili več sposobni za boj.

Spričo vsega tega — ali je Hin-
denburg še v stanu izvršiti kakš-
no mojestro potezo na zapadni
fronti?

Dragocenost.

(Slika iz današnje dobe.)

V petek zgodaj jutraj so otro-
ci izpraševali svojo mater, ako bo
de kupila:

"Mama, ali boš kupila?"

Mati se je pa tako naredila, kot
bi nič ne slišala. Videlo se je, je
je, kako rada bi stregla svojim o-
trokom, ko bi mogla, ko bi ime-
la denar. Tako pa . . .

"Mogoče", odgovori.

"Ti moraš, in moraš", vpijejo
otroci, "saj je že 8 tednov, kar
nismo imeli. In mi bi vendar tako
radi zopet enkrat".

Težko jej je bilo, ko je premi-
šljevala, ali bi kupila ali ne. Od-
ločila se je, da vpraša moža, kaj
bo on porekel.

Ustrašil se je ko mu je poveda-
la. "Ali si tudi že premislila, kaj
da stane?" jo je vprašal. Žena je
vzdihnila in odgovorila: "Je pa
tudi že cela večnost od tega, od-
kar smo imeli". On je ravno tako
vzdihnil.

"Ja . . . Pa preskrbi ako Ti je
mogoče . . . ako že mora biti".

"Mi moramo pri kakih drugi-
stvari hraniti", predlaga žena,
"ko bi jaz ne kupila novega slad-
mnika za poletje".

Mož je bil ganjen pri teh besed-
dah in jej je segel v roko.

"Ne tega ne smeš, Ti moraš i-
meti nov slannik, ker je stari že
preveč obrabljen. Ko bi jaz opu-
stil kajenje za 4 mesece. To bi
tudi nekaj izdalo."

Toda temu predlogu pa zopet
žena ni dovolila. Dolgo časa sta
ugibala sem in tja, na kakšen na-
čin bi se tej kočljivi stvari opo-
moglo. Tedaj se pa žena spomni
in reče:

"Veš kaj, midva imava eno so-
bo popolnoma prazno. Oddajva
jo, saj jo midva tako ne rabiva.
In tako bo pomagano." In
mož jej je pritrdil.

V nedeljo so bili vsi veseli. O-
brazi so otrokom žareli od samega
veselja. Pevali so in vriskali.

"Ja vraga, kaj pa imate? Ali
ste v loteriji zadeli, da ste tako
veseli". Vpraša mimogrede pri-
jatelj očeta presrečnih otrok.

"O ne, moja žena pripravlja
svinjsko pečenko."

Prijatelj odpre na stečaj usta
od samega začudenja in mu reče
v takem naglasu, da se ni vedelo
ali radi žalosti ali nevoščljivosti:

"O presrečni ljudje. Vi pa je-
ste morate veliko denarja, da si kaj
takega privoščite."

Chicago, Ill. — John D. Rocke-
feller je dobil te dni ček za \$446-
818 kot četrtletno dividendo za
njegove delnice pri Indianu
Branch Standard Oil Co.

Chicago, Ill. — Dr. Robertson
je izdal proklamacijo, v kateri po-
ziva vse prebivalstvo, da naj si
dajo staviti kože, katerim že niso
bile stavljene 7 let. Ta naredbo jo
izdal radi tega, ker so večeraj pri-
peljali iz Indiana Harbor 17 oseb,
ki so zbolele za osepnemci. Te
bolnike so takoj poslali v osamje-
no bolnišnico. Med temi osebami
je bilo več žensk in otrok. Prepe-
ljali so jih privatni podjetniki, ker
v tem vidijo mestne oblasti manj
nevarnosti, da bi se drugi "jede-
okužili".

POZOR ROJAKI!

Naznanjam rojakom, da sem
odpri trgovino a malim blagom
in se priporočam za obilen obisk.
— Vsekemu bom hvalečno postre-
gel po smerni ceni.

ANTON ZORNIK,
HERMINIE, PA.

Pozor rojaki!

Kadar potrebujete pisalni pa-
pir in kuverte z vašim imenom in
naslovom tiskanim v oglavju,
vprašajte vselej za ceno pri meni.

MIKE ČEBAŠEK,
Box 148, Van Voorhis, Pa.

KADITE TILLMAN CIGARE.

Unisko izdelane
Ibykus Cigare10c
S. N. P. J. Cigare10c
Tillman Cigar Co.
AURORA, MINN.

ROBERT W. LAYER
ARCHITECT

118 N. La Salle St., Chicago,
ki je izdelal načrt za gl. urad
S. N. P. J. se priporoča Slo-
vencem za izdelovanje
stavbinskih načrtov.
Tel. Franklin 5801
TEL. NA DOMU AUSTIN 85008

FONOGRAF
za vsacega

ne čeno
kot je
nihar
prej.
SAMO
\$2.00

Ta čudoviti fonograf igra vse
velikosti plošče od 6 do 10 paleev,
Victor in Columbia plošče zelo
čistoglasno, jamčen je dati popol-
no zadovolstvo. Na sprejem en
dolar vam pošljemo ta fonograf in
eno ploščo prosto in ostalo pa nam
plačate ob sprejemu na C. O. D.
ali pa kao nam pošljete celo svoto
dva dolarja z naročilom, vam po-
ljemo fonograf in eno ploščo zra-
ven poštne prosto. Pišite nam še
danes

PENNYSYLVANIA SUPPLY CO.

Porter Block Bldg. Easton, Pa.
Dept. 5.

Dr. Koler

SLOVENSKI ZDRAVNIK
538 Penn Av., Pittsburgh, Pa.

Dr. Koler je
najstarejši slo-
venski zdrav-
nik, specializir-
an v Pittsburghu.
Ima 24 let-
ne prak se v
zdravljenju
vseh vrst bo-
lezí, ki se je
izkazal v dr-
gih mestih.
Če imate mo-
žnost ali mo-
žnost po te-
lefonu, v pri-
stojnosti.

Imate bolezen, ki jo zdravi v kopalni, pridite
in izleži vam bo hit. Ne čakajte, ker ta
bolezen se muči.

Vse bolezen, ki prihajajo po vodnem
odtoku zdravim po ohranjeni metodi. Ka-
ker hitro opazite, da vam bolezen postane
smetnost, se dokažite, tonov pridite in
kar vam je bom sproti povrnil.

Sušenje čvrl, ki vodi iz naravnih od-
tokov v kratkem času. Hydrovoda ali vodno
kilo zdravim v 30 urah in sicer brez o-
peracije.

Bolniki morajo, ki povzročijo bole-
stine v križu in britis in vseh ted pri
spuščanju vode, zdravim s pomočjo.

Reumatizem, gripa, bolečina, otekanje,
artritis, štrleži in druge bolezni bolniki,
ki ostanejo vlad medicine brez odzivanja
v kratkem času in si potrebuje letati.

Uredne ure: V pondeljnik, uradnih in
petih od 9:30 do 5. popoldne. V
torstih, četrtkih in sobotah od 9:30 do 5. ura
traj do 5. ure zvečer. — Ob nedeljah pa
do 2. ure popoldne.

8 polje na dlan. — Pridite sečes. —
Ne pozabite imeti v žepu:
Zdravim samo moške osebe.

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila
1904Iskorp. 17. junija 1907
v dr. liltneis.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 86, Otford, Kans.
II. Podpredsednik: Jožef Kuhelj, 9469 Ewing ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Clear, Ill.
Zapisnikar: John Molek, 4088 W. 51st St., Chicago, Ill.

NADEBNI ODBOR:

Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741-1st St., La Salle, Ill.
F. S. Tauscher, 674 Almay Ave., Rock Springs, Wyo.

FOROTNI ODBOR:

Anton Hrast, 811-95th Ave., New Duluth, Minn.
Jože Kadiček, 679 box, Smithon, Pa.
Rudolf Pisteršek, 436 box, Bridgeville, Pa.
Jakob Miklavčič, L. Box 3, Willock, Pa.

UREDNIK "PROSVETA":

Jože Zavrtanik.

VARNOSTI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6308 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se nanašajo gl. upravnega odbora
in S. N. P. J. naj se pošiljajo na naslov:

JOHN VERDERBAR, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDE GOSPODARNEGA POSLOVANJA se pošiljajo na
naslov:

JOŽE AMBROŽIČ, Box 351, Canonsburg, Pa.

ZADEVE PEPPIRILIVNE VERNINE, ki sta jih rešili prva in druga in-
stanca, se pošiljajo na naslov:

ANTON HRAST, 811 — 95th Ave., New Duluth, Minn.

VSI DOPISI, razprave, članki, nasveti itd. na "Prosveto" se pošiljajo
na naslov:

UREDNISTVO "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročila, oglaš., se pošiljajo na naslov:
"PRAVNIŠTVO "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V korespondenci s tajništvo S. N. P. J., urednistvom in upravnistvom
"Prosvete" se rabite imeti uradnikov, marveč napisati naslov, in jo to naved-
d ako šelite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

Seje glavnega upravnega odbora se vršijo vsake prve srede in tretje
četrtke v mesecu. Začetek ob 8. uri popoldne.

Vabilo na veliko prvomajniško slavnost,
katero priredijo

Jugoslovanski Socialistični klub zapadne Pennsylvanije

v Yukonu, Pa., dne 1. maja 1917

- Delavci in podružni se prične zbirati že ob šestih jutraj v slo-
venskem delavskem domu v Yukonu, Pa.
- Ob devetih se prične slavnostni spremljevalni zbor z zastavo in godbo na
čelo, premikajoč se mimo tukajšnjih premogorov, kot protest proti
krivičnemu kapitalističnemu sistemu.
- Ko pridemo a sprejemom nazaj v dvorano, bo nastopil kot glavni
govornik sodrug ETBIN KRISTAN, potem pa še drugi domaši go-
vorniki.
- Po dokončanih govorih bo eno uro odmor.
- Po odmoru se prične ples in druga prsta zabava. Igrala bo do-
maša slovenska godba.

Vstopnina k plesu in zabavi je 50c za moške, ženske so proste vstop-
nine. — Rojaki, sodrugi in delavci, vsi na slavnost dne prvega maja na
Yukonu, da tako skupno proslavimo za nas delavce velepomembni praz-
nik. K obilni vdeležbi vabimo vse slovensko občinstvo zapadne Pa. —
Vabi Jug. Socialistični klub šte. 171 v Yukonu, Pa. ŽIVEL PRVI MAJ!

Slovensko-Hrvatski Pogrebnihi i balzamovač

Naš pogrebniški urad je urejen z vsemi potrebščinami za
POGREBNE SPREVEDE.

Posebno za društva in za one, ki nimajo prostora v svoji hiši
za pokojnika, imamo lepo svojo kapelo. Avtomobil in kočija se
dobe pri meni vsak čas. Se priporočam

Jožef Pavlak, lastnik

Tel.: Canal 5903

962 W. 18th St. :: :: :: Chicago, Ill.

NORTH SIDE STATE BANK

ROCK SPRINGS, WYO.

IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00

Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s
SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI

Mi pošljemo denar vašim prijateljem v stari domovino po najnižjih cenah.
Plačujemo 4 odstotne obresti na banke vloge.
MOČNA, KONZERVATIVNA IN NAPREDNA INSTITUCIJA.

NEGUJTE SVOJE LASE

Uspešno zdravstveno
zdravljenje brezplačno
ZA STARE IN MLADÉ
OBEN SPOLOV

Imate li lasne padele? Ali vam lasje po-
stajajo redke? Ali so vaši lasje suhi,
razpadli ali lomljivi? Ali imate luske, vas
pač glava ali imate izpadanje? Ali ste ple-
stali ali pa počenjate biti?

Ali želite, da katere koli imenovanih bo-
lezni, pridite do takoj zdravit, kar vsako
odlokanje je lahko nevarno. Pišite takoj po
naslobovane knjige.

"Recepti o lasih"
(napisane po znamenitem evropskem specia-
listu)

PROSTO ZDRAVLJENJE.
Mi vam bomo posredovali ta naša lastna
stroške, da dobite knjigo "Recepti o lasih". (Ta kupon priložite pismu.)

Imate li lasne padele? Ali vam lasje po-
stajajo redke? Ali so vaši lasje suhi,
razpadli ali lomljivi? Ali imate luske, vas
pač glava ali imate izpadanje? Ali ste ple-
stali ali pa počenjate biti?

Ali želite, da katere koli imenovanih bo-
lezni, pridite do takoj zdravit, kar vsako
odlokanje je lahko nevarno. Pišite takoj po
naslobovane knjige.

"Recepti o lasih"
(napisane po znamenitem evropskem specia-
listu)

PROSTO ZDRAVLJENJE.
Mi vam bomo posredovali ta naša lastna
stroške, da dobite knjigo "Recepti o lasih". (Ta kupon priložite pismu.)

KLETVA.

Spisal August Senoa. — Prevel Starogorski.

(Konec)

— Hvala Bogu, da si prišla. Vsaki dan me je klicala k sebi kraljica, vsaki dan mi govorila, naj se te odrečem, zaklad moj. A jaz, ako bi te tudi ne ljubil, ne odrekel bi se hčeri Horvatovega rodu zavoljo polurntve, grde kraljice, ki je dala junaka Ivanisa bana na konjskih repovih.

Andjelija tiho zaplaka, hudo ji je bilo za ujem Ivanšem.

— Ali skozi gorke solze zasije radost... Berislav moj, kraljevska beseda velja. Ti si rešen in pojdeva v Dalmacijo, k tihemu morju. Komaj čakam dneva, da odideva od tod, kjer gleda zversko oko kraljice Marije in ob njej sika ljuta kača Nikola Gorjanski.

Andjela obmolke, a nekdo silno zaloputne z vrati.

— Kdo je to? — se streseta oba.

Kraljica Marija je besno bežala in za njo je bežal Gorjanski.

— O teška krona kraljevska — je vzdihovala Marija. — Tvoj podanik te prezira!

In nezavestna se zruši kraljica. Na rokah jo odnese v postelj Nikola Gorjanski.

— Kraljica, glej, prezira te!

— Oprosti Nikola! Delaj kar hočeš, osvetiti se morava.

Vesela stoji drugi dan Andjelija pred Nikolom Gorjanskim.

— Izpolnila sem obljubo! Eve ti glave očelove! Vrne mi ženina, Berislava Palizno!

ANikola Gorjanski se hladno nasmeje.

— Ti si izpolnila svoje. Hvala ti! Tudi jaz storim svoje.

In oholi boljar stopi k votlini v zidu in pri- nese Andjeliji na krožniku glavo zaročencevo Berislava. Otrpele oči so tožno gledale And- jelijo.

A ona krične:

Krvnik! Krvavo si se osvetil, maščevanje te doleti.

In objame glavo bednega ženina in plane iz kraljevega gradu. Za njo pa je oril glas Nikole Gorjanskega.

— Držal sem besedo! Glavo za glavo!

XXXIII.

O teška tuga naroda hrvatskega. Rodila si nove plemenitike in bistrega uma, rodiš junake in junaški je tvoj rod. Ali nisi gorško zaplakala, ker ti venejo prvi sinovi ob zarji boljših dni. Ljubezni je velika in hrabro sree, ali nesloga hratska rudi in ruši hrvatski narod dan na dan! S krovjo poji rodno grudo, a če bi ne bilo nade, da nekoč iz te, v krvjo napojene zemlje vznikne svoboda hr- vatskega naroda, bi že danes ne bilo Hrvatov.

Privremeni živani Benkoviću na Griču konča svoje življenje. Umen škof Pavel Horvat. Mirno zatane oči. Življenje njegovo je bilo borba za svo- bodo hrvatskega naroda.

Tudi na njegovem grobu se je razgovarjal nočni čuvaj kaptolski z Gjukom, grobokopom.

Ali nista se šalila, nista bila žganjevo, mogo- sta gledala v grob in klicala škofu Pavlu: — Sla- va mu!

Tudi poštenemu Živanu poplača božja pravi- ca. Tudi njemu vziđe beli dan, zakaj Stanko Priš- lin izve po svoji dragi lsi za svoj rod in poko- lenje.

In zloba Grge Prišlina se osveti na njem samem.

A zadnja mladika rodu Hrvatov, lepa Ande- jelija, najde svoje zatočišče v zadrskem samosta- nu. Spremlil jo je tja stari križar Filip.

In ko so se zaprla za njo samostanska vrata, je bila zapečaten usoda Horvatovega rodu.

XXXIV.

Vesele dneve preživlja Stanko Prišlin pod streho svojih roditeljev. Zlobna nakana Grge Priš- lina se je spremenila v božji blagoslov. Ni ubil sin svojega očeta, kakor je želel Grga, nego se je kri povrnila krvi — Benko Benković v gorko naroč- je matere jele. In ko završi zopet ljuti boj med Gričem in Kaptolom, ni tega boja nikdo huje žu- til, nego mladi Benković, poveljnik mečanske straže, ker ga je ta borba delila od njegove lse.

Davno je gd tega, kar je preminil škof Ivan Čeh. V Zagrebu stoji škof Ivan Gorjanski. Pravi- čen je, pa tudi strog.

In ko Gričani navale na Kaptol v besnosti, da se osvetijo nad svojimi krvnimi sovražniki, ko zažgejo hiše kanonikom, proglasi škof Ivan v cer- kvi sv. Kraljev kletev na Gričane.

In na Griču se ni več pokopavalo niti poro- čilo. Ljudje so umirali, otroci se rodili, ali duhov- nika ni bilo.

Zalosten je Grič, še žalostnejši so Gričani. Presedalo je meščanom, posedalo bogme i samemu Benku Benkoviću in njegovi zaročenki lsi.

In pokloni se Grič Kaptolu, a Gričani škofu Ivanu Gorjanskemu.

Dvigne škof kletev z Griča in prvi par, ki se je poročil, je bil Benko Benković in lsa Zlato- bradičeva.

Poročal ju je bivši dijak-prosjak, Miroslav Šišaković.

A kaj je z Grgom Prišlinom?

Vrč gre tako dolgo po vodo, dokler se ne raz- loje. Za se je živel, za se je tudi umrl.

Nekoč, ko je najhujši besnela bitka med Gri- čani in Kaptolom, je padla v Grgino hišo žareča krogla.

Grga Prišlin vztrepetal. Škočil bi rad, bežal bi rad, ali otrple noge ga ne nosijo.

Zažge se hiša, zgori do tal, in s hišnim pepe- lom se je mešal tudi pepel zadnji ostanek zveri, Grge Prišlina.

SORODNI DUŠI.

Spisal Josip Premk.

I.

Pri fari j epozvonilo. Dekleta, ki so prale na koncu vasi pri koritu, so povzdignile glave in se spogledale.

— Gotovo je umrla Stacuinarica —

— Bog ji daj nebesa!

Nato so se pokrile in pomolile očenaš in češćenomarijo za dušo umle Stacuinarice.

Mrtvaški zvoni pa je klenkal dalje, žalostno je odmeval nad Zapoljem in marsikdo je postal, pomislil za hip in se napotil natj po vasi tja k rumeno popleskani hiši, kjer se je reklo pri Sta- cunarjevih.

Sredi vasi je stala hiša, ob znamenju sv. Flo- rijana. Ni bila ravno velika, samo v tem se je razločevala od drugih, ker je bila krita s škrltni kakor nobena v vasi. Tik nad širokimi vrati je bil naslikan sv. Duh — sivkast golob v rdečkastem kolobarju, ki pa je bil že tako obledel, da se je komaj razločil od stene. Na majhnih, višnjevo obrobjenih oknih je zelenel rožmarin, na pročel- lju hiše pa je napravil vaški slikar nerodne črke gospodarjevega imena, ker Stacuinar je bil znan daleč okrog; barantal je z žitom in z vsem mogo- čim, kar je neslo le količkaj dobička.

Pred to hišo so se zbirali vaščani, ugibali, kaj in kako bō sedaj Stacuinarjem, in skoro vsak je bil drugačn mial.

Sele ko se je prikazal med vrati Stacuinar, vi- sok, zajeten in rdečelice, a že nekoliko siv mož, jih je odšlo nekaj dalje, drugi pa so pristopili k njemu.

— Torej je res izdihnila? — je poprašal sosed, kot-da je to zanj neverjetna novica.

— Seveda, — je prikal Stacuinar in zbral o- braz v gube, ki pa so bile bolj smešne nego žalo- stne. — Dolgo jo je vilo, no, sedaj je končano. Pa kako nenadoma je umrla! Zjutraj sva še govo- rila; slaba je bila res, ampak na smrt še vendar nisem mislil — in opoldne jo najdem blede in mrtvo.

— Torej nisi bil zraven, ko je umrla? — je še bolj začudeno povprašal sosed.

— Kako li? V trgu sem bil zaradi neke kupč- je. Lovro pa je delal na polju ali bogve kje, da ga ni bilo doma, ko je umrla. Samo dekla je bi- la zraven in sosed. No, dosti je trpela; kaj mis- lite, skoro pol leta v postelji!

Vaščani so postajali in priknavali, nato so se napotili s Stacuinarjem v hišo.

V izbi, kjer je ležala ves čas svoje bolezni, je bilo med vrati že nekaj ženice, ki pa so se umak- nile, ko so zagledale med možmi tudi Stacuinarja.

Težak vzdah se je širil po izbi; dvojje sved je gorelo pri njenem vzglavju, da je bil obraz še bolj rumen, a okno je bilo zagnjeno, da solnčni žarki niso sijali na Stacuinarjevo glavo.

Ob koncu postelje je sedel Lovro, edini Stacu- narjev sin, krepak, zagorel mladenič z velikimi, temnimi očmi, ki so zle nepremično v mrtvo materino božjo glavo.

— Pojdi in naroči, kar je potreba — krsto in drugo... — mu je dejal polglasno oče, nakar je Lovro počasi odšel.

Ko je stopil iz hiše, je pred vrati nekoliko postal. Potisnil si je širokrajni, plikasti klobuk čič- ato na obrvi, in ko bi ga bil tisti trenotek pogledal čdo v oči, bi bil videl, da so solzne.

Potem je odšel počasi navzdol po vasi.

Oktoberki dan je bil; medlo je sijalo sonce, nikake toplote ni bilo v obledelih žarkih. Od gor je pihljal skoro hladni veter in vse nebo je bilo kakor svinčenosiva zavesa; sonce nad zapadom je bilo podobno okrogli, medeni ploči. Samo kadar je potegnil veter močnejše, se je dvignilo odpafo rumeno listje, zaplesalo okrog oglov in kolobarjih in obležalo za hišami po pustih gredah in dvo- riščih.

Ko je prišel Lovro na kraj vasi, je krenil po stezi za kozolci na polje, ki je bilo prazno in pu- sto kakor oropano. Samo tupatam je izkopaval kmetič repo ali skladal na kup korenje, tam pod gozdom je pokal bič — voz stoji se je počasi po- mikal proti vasi, a Lovretu se je zdelo vse kakor izumrlo; nič bolj dolgočasno ni bilo doma ob mrtvi materi. In spet je zagledal pred seboj njene ugašale oči, čisto steklene, brez vse tiste milobe, ki so je bile v življenju tako polne... polzastre, osnjenle ustnice, ki so ga tako prijazno svarile, in ves obraz — nekdanj tako mil in ljubezniv — se- daj bled in mrzel, kakor izklesan iz rumenega voska.

In da bi imel Lovro že skoro petindvajset let, je čutil vendar, da je ostal nekako osamljen, da je izgubil bitje, ki mu je bilo naklonjeno in ki ga je ljubilo, kakor zna in more ljubiti samo — mati. Da mu je umrl oče, bi se v njegovo arce ne prikrdala tako skrivnostna žalost, kakor ko je odšla ona, ki ga je razumela in čutila z njim...

In poročali so mimo njega svetli spomini iz skoro pozabljenе davnine — iz časa, ki je mislil nanj že redko, a so ga sedaj nenadoma objele vse njegove misli: v tistih dneh je bilo, ko ga je stis- kala mati k sebi in so bile solzorne njene oči, a Lovro ni vedel — zakaj... Temnogled je hodil po sobi oče gorindoli, zakričal je včas nad mater- jo, a vsega tistega Lovro ni razumel in ni vedel, zakaj se godi. Čutil je pač že takrat, še otrok, da bi se očeta ne upal poprositi niti najmanjše stvari, a materi, da bi lahko povedal vse, saj ona mu je bila tako dobra, a oče kakor — tujee.

Z leti potem je svedel Lovro, da je njegov o- če že davno v grobu, da je bila mati vdova in je vzela Stacuinarja.

(Dalje prihodnj.)

Vojni spomini nemškega vojaka.

Prosto prevel Jože Ambrožič.

(Nadaljevanje.)

Velike, lepe trgovine — Snippes preskrbuje deželo daleč na okoli — so bile v par urah prazne skle- de. Ko so iskali predmet, so raz- bijali in opustošili druge. Vozni- ki munije so jemali cele kose fi- ne avile, ženske obleke, perilo, čevlje, blago za obleke in dru- go. Vse je izginilo v njihovih ahrabnih zabojih na vozeh. O- tročje in ženske črevje so jemali s seboj, ako so jih tudi pozneje vrgli proč.

Kasneje ko je pričela vojna po- šta vrniti svojo dolžnost, je bilo mnogo tem potom pridobljenih predmetov poslanih domov. Ali nezanesljiva vojna pošta ni vedno dostavila stvari, pa tudi določena testa je delala zapreke. Tako so morali biti n. pr. črevlji poslani vsaki posebej.

Neki pionir je tedne vlačil se- boj par dragih ženskih črevljev ter čakal priložnosti, da poklje vsakega posebej svoji nevesti. Vojna pošta ne jamči za odpo- kljatev, in pionirjeva nevesta je do- bila levi črevelj, desni se je zgubil na pošti.

Precej velika tovarna za čoko- lado je bila čisto oropana, vse je bilo v nji razmetano in pohojeno. Zapuščena osebna stanovanja so bila vlomljena, vinske kleti izpra- znjene, okna pobita, kar je kazalo na specialno delo — konjikov.

Prenočevati smo morali na prost- em in poskušali smo dobiti kaj posteljne oprave. V ta namen smo vstopili v neko veliko trgovino s kolonialnim blagom.

Trgovina je bila po večini že o- ropana in razbita, le stanovanja v ozadju so bila še nedotaknjena. Videli smo na prvi pogled, da so tu ženske roke oskrbovale vse, in nehoti si je človek želel, da bi t- mel takšno mirno gnezdo. Vse to je prekosila "heka" soba, v kateri je še pred kratkim stanovala dekla. Skoro smo se sramovali stopiti v sobo.

Na naše začudenje je visela na steni nasproti vrat velika slika z nemškimi napisom: "Spomnite že- nice, ker one vpletajo nebeske svet- lince v zemeljsko življenje."

Gotovo je morala biti stanoval- ka mlada nevesta, kajti v preda- lih omar je bilo mnogo njenega perila, lepo okrašenega z modrimi trakovi, vse čisto in v redu. In zopet so nam grozote vojne stopi- le pred oči. Milijoni postanejo brez- noč berači, najpša upanja in že- lje so vničena...

Ko smo drugo jutro zopet pre- stopili to stanovanje, je bilo že vse razbito. Za nami so tu gospo- darski barbari, od katerih je odpa- del še tisti tenki prah, ki ga je ci- vilizacija odložila na žival — člo- veka. Vsa oprava neveste je bila razmetana po tleh. Slike, ogledala, vse je ležalo v črepinjah na tleh. Trije smo vstopili v sobo, in vsi trije smo v jezi stisnili pesti.

Ker smo dobili ukaz, da ostre- mo nekaj časa v Snippes, smo imeli priliko opazovati vračajoče be- gunce. Vračali so se v trumah od Chalons-sur-Marne sem. Namesto svojih prijaznih domov so našli prazna, razdejana in oropana sta- novanja. Lastnik pralnice se je vr- nil ravno domov, ko smo stali pred njo na cesti. Uničen se je zgrudil na prag, ker od njegovega podjetja ni ostalo nič. Približali smo se možu, in ker je bil žid, je govoril nemščino.

Ko se je pomiril, je nani pove- dal, da je bilo v pralnici za 8000 frankov blaga. "Ako bi vojaki vzeli kar so rabili za sebe, bi bil zadovoljen, ampak da so mi vse unikli, tega nisem pričakoval od Nemcev." V njegovem stanovanju ni bilo najti kavnice skodelice. Vse je bilo uničeno. Mož je imel ženo in pet otrok, kje so se nahajali, ni vedel. Kakor njemu tako je šlo tu- di nešteti drugim.

Legal bi, ako bi trdil, da je ta- ka in enaka revščina nam šla do sra. Boljše med nami — in to so bili isti, ki so aktivni v delavskih organizacijah v domovini in jim je bila vojna zopna z njenimi prete- tami — je še semintje kaj pretre- slo — ampak večina, to je "masa", je bila sedaj že pri največjih tra- gedijah neobčutna.

Ko smo se privdili s hladnim namrekom korakati po mrljih, in ker smo gledali smrti vsako minu-

to podnevi in ponoči v obraz — izgubili smo vsak boljši čut, ki gr- posedujejo ljudje izven vojne. Ni se treba čuditi, če so se vojaki sre- di te revščine in joka smijali in zbijali šale. V neko konkretno so- bo, v kateri je stal glasovir, so na- nesli vina in se veselili. Pili so do nezvesti, pili so podčasniki in na- redniki "bratstva" in končno so merili ceste po mestu s "tovariši" pod pazduho.

Gospodje častniki niso tega vi- deli, in tudi sami niso delali veli- ko boljše. Gledali so vedno, da ra- vno njihova "čast" ni preveč tr- pela.

Gospod častnik je poslal svoje- ga strežnika, da mu naj kupi 20 steklenic vina, ker mu pa ni dal denarja, je aluga izvrnil ukaz, ka- kor je mogel. Vedel je, da se ne sme vrniti brez vina. Na ta način so se častniki preskrbeli z vsem, ne da bi se omadeževali "čast." Pri naši stotnji je bilo pet čast- nikov, ki so potrebovali voz s šti- rimi konji za njih potreščine. Za naše potreščine je bil pa še te- lečnjak — prevelik.

Gospodje so imeli vojno za ne- kakšno spremembo enoličnega garnizijskega življenja; in so gle- dali, da so svoje življenje čim da- lje ohranili očetnjavi. Ko sem jaz po štirinajst mesečnem boje- vanju zakopal bojno sekuro, je na- ša stotnja izgubila že trikrat svo- je število, ali častniškega osebja še ni bilo treba nadomestiti, ker nismo še nobenega izgubili.

Da so se tudi po mojem slovesu dobro držali, sem pronašel nekaj mesecev pozneje na Holandskem. Ko sem v Rotterdamu nekega dne prijel častnik "Die Weche" v ro- ke, sem zapazil v njem silko s le- dečim podpisom: "Zgoraj nasli- kanih šest od prve stotnije pionir- skega polka šteje 30; je bilo odli- kovanih z železnimi križmi prvega reda." V ta silka je bila v vojni v- zeta na ploščo in je kazala mojih pet častnikov z narednikom Bol- kom. Ako so dobili zate odlikova- nje, ker so ohranili življenje ka- poztjejo ofenzivo — ni povedal listič, kaj je bil vzrok smrti.

Naslednje noč smo ostali še na mestu in ker je v praznih izropa- nih hišah kar megotelo četašev, smo morali zopet spati na prostem. V resnici ni bilo četaša v mestu, to je vedel iz med nas vsak, ali na ta način so hoteli zanetiti v nas so- vraštvo do nasprotnika; vedeč, da je vojak veliko bolj sposoben za boj — in za vse — ako sovražni.

Prihodnji dan so nam naznanili kot cilj našega pohoda "Chalons-sur-Marne. Ta dan je bil eden naj- bolj težkih za nas. Že v jutro, ko smo odkorakali, je peklo sonce kakor ogenj. Od Snippesa do Chalons-sur-Marne je krog 35 kilome-etrov. Ta daljšava bi ne bila nič hu- drega, saj smo že veliko večje pre- hodili, ampak cesta se od Snippesa do Chalons ne gane za palec na levo in na desno. Tako smo videli ravno cesto pred seboj dolgo, brez- končno kačo. Dolgo smo že kora- kali, ali beli trak ceste se ni skrja- šal in če smo se ozrli nazaj, se nam je nudil ravnokat prizor. Naleteli smo na eno samo vasio ob cesti; drugo je bilo vse enolično, pusto, neobdelano.

Mnogi so omedleli ali so pa do- bili solnčario in pobrale so jih kolone vojakov, ki so vozili za na- mi munije. Četam pred nami se ni godilo boljše; to so pričali mr- tveci kraj ceste.

Imeli smo že polovico puta za seboj, ali stari nam še ni dovolil oddiha. Gotovo je imel strah, če vstavi ta stroj, ga ne počene na- prej. Zato smo ležli kakor polži, namesto polzevih hiše smo imeli svinčeno težke telečnjake na hr- tu. V enolično hojo je prišlo ne- koliko življenja šele, ko smo dose- gli neizmerno veliko ehalonsko šo- torišče. Tu je bilo največje vežba- lišče za francoske čete.

(Dalje prihodnj.)

VOJNI ŽENINI SO SE VRE- ZALI.

Chicago, 20. apr. — "Vojni že- nini", katerih je od napovedi vojne z Nemčijo že okrog šeststotil samo v Chicago, so se naglo poro- čili v prijetni nadi, da uidejo vo- jaški suknjici kadar pride do splošne vojaške obveznosti. Raz- glas je namreč bil, da bodo sami

prvi pobrani v armado in po- čez dolgo časa, ako bo traja, de- jo na vrsto še le oženjeni.

DELAVSKA PROSPRE- TETA.

Chicago, Ill. — Vedno in in- čujemo govoriti od neki pri- riteti, v kateri žive delavci. Na- oziramo na izvestja delavskih departmeta v Washingtonu, C. pa ne moremo verjeti v pri- riteto. Ta je izdal poročilo o splošnega proračuna za vsa delavske družine za eno leto, računljeno je, da porabi ena del- ska družina sedaj v jako skraj- razmerah \$452.54, dočim je leta 1913 rabila 339.20 za življenje potrebščine za eno leto. Na izvedenci preračunili, da je živ- livel veliko prekoračila plače la- yavev. Akoravno so delavci po- povlašne plače, niso v razmer- z cenami živil. Preračunili so delavce, kateri sedaj zaslužijo z ozirom na cene življenja treščin mora utrpeti 70%, ali sto- sto da bi zaslužili \$3.— delav- zaslužijo samo \$2.30, ako se v- v poštven cene živilim sedaj je 1913, akoravno mu je bila po- povlašna za 50%.

Radi poslabšanja delavskega ložaja se lahko sklepa kaj ste- stejo dividende raznih kapi- stov z vsakim dnem.

IZSELJEVANJE V EVROPO.

Chicago, Ill. — Prodajalec njih listkov v New Yorku izve- jo, da pričakujejo veliko ljud- izseljevanje v Evropo, posebno Rusijo in na Poljsko. Nekateri že sedaj naprej vplačali vsa in- tako zagotovili mesto na pre- pazniku, kateri bode šel iz New Yorka v Kopenhagen, ali pa v Bergen. Čuje se tudi, da je pa- rnik "Hellig Glow" štand- ske-ameriške črte, ko dobi do- ljenje od angleških obal, v- lahko pluje mimo Halifaxa v Kopenhagen, takoj poln potniko- vega; drugega in tretjega raka- kakor hitro bode pripravljen od- rine na morje. V Ameriki po- kujejo veliko pomanjkanje de- cev, ker z sigurnostjo računajo, se po končani vojni izseli okoli- nega milijona ljudi v Evropo, tam pa tudi ne bode dosti la- prišlo, ker bode dosti dela tam- vsakovrstne delavce.

Po 42. letih z- pet oproščen.

Gospoda: Prosim vas pošljite mi čim- mogoče pet velikih zavojev za- ga čudovito-delujočega Bol- skega Krvnega Čaja, ker sem popolnoma prepičan, da bo- mur niti verjel nisem prej. Mo- želodčne bolečine sem po 42 let- zopet prost in se počutim popo- lnomo dobro.

S spoštovanjem Vaš Ivan Vlašić-Sudac 2206 Wentworth Ave., Chicago, Ill.

To pismo in še veliko drugih o zadovoljnosti je bilo poslano H. H. Von Schlieku, izdelovalcu Bolgarskega Krvnega Čaja.

Tisoče ljudi piše, da so se ali kašlja, obistnih bolečin, prtnice, trganja, nečiste krvi, izgube apetita s tem, da so mi- li ta sloveči čaj.

Vi ga morate rabiti uprav- da, ko neha zima, da se vam iz- izčisti in si tako ohranite zdrav- v dobrem stanju. En veliki zav- stane \$1.00 in za \$5.00 pa po- mo 6 zavojov enake velikosti. Če- želite pošiljatev zavarovati poš- te 10c več.

Opomba: Veliki uspeh tega do- dovito dobrega Bolgarskega Krv- nega Čaja je povzročil, da so po- čeli ponarejalci pošiljati svoje de- lišča na trg in trdijo, da je ena- koristi, kot jih daje naš čaj. Vsak naj pazi na enake poman- ba, pa če jih tudi zastoj poma- jajo.

Pravi Bolgarski Krvni Čaj je iz- izdelan in razposlan le od:

Marvel Products Co., 8 Marvel Bldg., Pittsburgh, Pa.